СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 199. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 10-го жовтня 1946. No. 199. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, October 10, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

СТАВЛЯТЬ ПЕРЕД СУД ЗА ВИЗИСК У ВОЄННІЙ ПРОДУКЦІЇ

Федеральна лава присяжних суддів з Дистрикту Коломбія зійдеться у Вашингтоні в четвер 10 жовтня для перевірки доказів про вину братів Ґарсонів у робленні великих зисків при продукції воєнної амуніції. Браття д-р Генрі М. і Морей В. Гарсони створили вчасі війни „паперову імперію", як про це висловлюється Генеральний Прокуратор Кларк і при помочі впливових приятелів дістали від уряду замовлення на доставу амуніції вчасі війни вартости $78,-000,000. Після широко розголошеного слідства в сенатській комісії для Воєнних Розслідів Федеральне Бюро Інвестиґацій перебрало на себе зясування вини Ґарсонів і на цій підставі Генеральний Прокуратор передав справу великій судейській лаві до вирішення чи ці надужиття мають підставу бути розбираними в кримінальнім суді.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ РЕЄСТРАЦІЇ ЧУЖИННИХ АГЕНТІВ.

Від тепер мають бути зареєстровані всі агенти аліянтських держав в федеральнім уряді з наказу президента Трумана і на підставі закона про реєстрацію чужинних агентів. У воєннім часі президент звільнив від цього обовязку аліянтських агентів, але цей виїмок скінчився з днем 30 вересня, як це оприлюднює Генеральний Прокуратор Кларк. Реєстрацію заведено для делегатів, які приїхали до Злучених Держав на так званий Словянський Конгрес 22 вересня 1946. Цим розпорядком обняті 17 гостей, між ними є пять делегатів зі советської України, трьох болгар, один чех, два поляки і шість росіян. Між делегатами зі советської України є обовязані до реєстрації Олександер Корнійчук, редактор „Радянської України" [illegible], адвокат Семен Стефаник, Андрій Малишко.

ЗА НЕДОПУЩЕННЯ ДО РОЗКЛАДУ СЕРЕД СКИТАЛЬЦІВ.

Литовський священик о. д-р Йосиф Консіюс повернувся щойно з допомогової праці серед скитальців в Европі та склав звіт перед Злученим Литовським Допомоговим Фондом у Ню Йорку. Він звернув увагу на потребу закладання господарств та варстатів праці для скитальців в Европі, щоб не допустити „до жалюгідних і деморалізуючих відносин, які повстають наслідком бездільності". Він твердить, що дешевше буде завести систему праці для скитальців, ніж утримувати їх з різних фондів. Одначе для заложення господарств і варстатів треба теж фондів. Скитальці потребують теж іншої опіки, а це, щоб захоронити їх перед насильною висилкою до Советів. Негайно після війни Совєти забрали велике число скитальців і перемінили їх на невільників.

ЗАМІТНИЙ РУХ ДО ПЕРЕДВИБОРЧОЇ РЕЄСТРАЦІЇ.

Реєстраційні бюра у стейті Ню Йорк завважують, що в перших двох днях передвиборчої реєстрації громадян слідно зголошування виборців у великому числі. Обі великі політичні партії твердять, що це вказує на політичну зрілість громадян, бо вони хочуть вирішити голосами свій погляд на теперішню політику Злучених Держав. Реєстрація триватиме до суботи.

ПРЕЗИДЕНТ КЛАДЕ ПРОДУКЦІЮ НА ПЕРШОМУ МІСЦІ.

На річну конвенцію Американської Федерації Праці в Шікаґу вислав президент Труман привіт, а в ньому висловив бажання, щоб робітництво співпрацювало з підприємцями для виповнення найважнішого завдання для краю, а це повної і безупинної продукції. Він теж висловив признання А.Ф.П. за те, що її урядники і члени є покровителями американської демократії. Теперішне завдання Америки, твердив президент, є не лише втримати добробут в краю, але й мир у світі. — Генерал Карл Спац, командант повітряних сил, явивея особисто на конвенції і в промові сказав, що в минулому Америка мала два роки для підготови до війни, а в майбутньому не буде часу приготовитися, коли війна вже вибухне, бо це буде війна з повітря й новими родами зброї.

ВИКЛЮЧИЛИ „ОТЧЕ НАШ" ЗІ ШКОЛИ.

Радний міста Ню Йорку Гю Квин завважав на засіданні комісії для недопускання дискримінації в школах, що треба тепер боронитися проти упередження до християн, а як приклад такого упередження вказав на факт, що виключено молитву „Отче наш" при отвиранні зібрань учнів по школах. Тоді читають уступи з Біблії, а оминають уступ де є „Отче наш".

Америка вишле відділ військових летунів в подорож довкруги світа

Вісім до двадцять бомберів з повітряної сили армії приготовляються в подорож довкруги світа, коли лише на це згодиться департамент стейту — таку новину оприлюднив підсекретар війниВ. Стюарт Саймінгтон на пресовій конференції. Опісля наспіла вістка, з департаменту стейту, що там не противляться такому планові. Виправа мала б виїхати вже за пару тижнів. На цю оповістку звернули спеціяльну увагу дипльоматичні кола тому, що недавно секретар маринарки Джеймс Форестал заявив, що Америка буде втримувати сильну воєнну флоту на Середземному морю, „щоби підтримати американську політику в цій смузі". Саймінгтон теж заявив, що від тепер повітряні сили армії перемають контролю над дальшим розвитком автоматичних стрілен. Іще сказав, що на випадок, коли б хтось напав на Америку, то Америка зміся переведе контра-атаку, а за цим піде оборона з суші при допомозі тисячів літаків.

НОВІКОВ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ПРИДЕРЖАННЯ ЙОГО МИТНИМИ УРЯДОВЦЯМИ.

Советський амбасадор Николай Новіков вніс до департаменту стейту протест проти цього, що вчасі його повороту з Парижа до Ню Йорку в пятницю 4 жовтня митні урядовці Злучених Держав притримали його на летунськім майдані Ля Ґвардія під Ню Йорком і домагалися підписання заяви, що він не везе нічого такого, що підлягало б оплаті мита. Новіков покликався на дипльоматичну недоторкальність вчасі придержання і його випустили негайно. Департамент стейту не оголосив проти чого саме протестує Новіков.

Советський представник до Економічної й Суспільної Комісії при Організації Обєднаних Держав, Николай Феонов, висловив сумнів, чи його держава візьме участь у плянованій конференції для справ Дунаю, яку пропонує Америка.

Вирішується доля головних націстських воєнних злочинців

Контрольна Рада Союзників, в склад якої входять ген. Жозеф-Пієр Кеніг від Франції, ген. Джозеф Т. МекНарній від Злучених Держав, маршал Василь Д. Соколовський від Советського Союзу і маршал сер Шолто Доґлес від Великої Британії, мала зібратися на надзвичайне засідання дня 9 жовтня з метою розглянути відклики від вироку, зглядно прохання про помилування, внесені засудженими в Нірнберґу головними націстівськими воєнними злочинцями. Контрольна Рада має право тільки зміняти кару, але не присуд, виданий Міжнародним Військовим Трибуналом. Вона теж не може кари підвищити, як це мусіло б бути у випадку засудженого на досмертну тюрму бувшого німецького великого адмірала Еріха Редера, який вніс прохання, щоб його розстріляли. Головний американський прокурор в згаданому Трибуналі, Роберт Г. Джексон, заявив, що Контрольна Рада повинна вирішити, чи засуджені на смерть мають вмерти, чи їх мається залишити в живих, залежно від того, з чого буде більша користь для людства, на яке засуджені навели стільки нещасть. Якщо Контрольна Рада одноголосно вважатиме, що засуджений на смерть може своїми інформаціями чи працею принести більшу користь для розвязки різноманітних проблем Німеччини чи Европи, чим могла б мати його смерть, тоді його залишиться в живих. В пресових коментарах підноситься, що такі засуджені, як Герман Ґерінґ, Йоахім фон Рібентроп, Ганс Франк, чи деякі з військових керівників, можуть ще вийти з життям. Контрольна Рада вирішить теж час і спосіб виконання вироків смерти, як теж призначить тюрму, правдоподібно берлінський т. зв. Моабіт, для тих, що засуджені на кару тюрми. Звільненого Гяльмара Шахта вже заарештували місцеві німецькі власті і його судитимуть на підставі закону про т. зв. „денацифікацію". Подібна доля дожидає теж двох інших звільнених, Франца фон Папена та Ганса Фріче.

ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР МІЖ ШВЕЦІЄЮ І СССР.

Торговельні переговори між урядами Швеції і Советського Союзу закінчено договором яким Швеція признає Советам понад 300,000,000 долярів кредиту на 15 літ. Цей великий кредит Швеція признала Советам насамперед на закупно в Швеції машин та промислових виробів.

СПРАВА КОНТРОЛІ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ.

Комісія Обєднаних Держав до атомової енергії ухвалила прослідити можливості забезпечення міжнародної контролі продукції атомової енергії. З цею метою вона вирішила запросити провідних спеціялістів в цій справі, щоб вони перевели відповідну координацію політичної та наукової фаз контролі.

РОБІТНИЧІ ПРОВІДНИКИ В АТЛЕНТИК СИТІ, НЮ ДЖЕРЗІ.—Перед собою бачимо картину, зняту вчасі майнерської конвенції в Атлентик Сити, Н. Дж., яка представляє таких загально відомих робітничих провідників: (зліва направо) Тамес Кенеді, секретар-скарбник Юнайтед Майн Воркерс; Вилієм Грін, президент Американської Федерації Праці; та Джан О'Лірі, віце-президент майнерської юнії, що проводив конвенцією в заступстві президента Джана Л. Луїса, що лежить хорий у шпиталі.

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ В ПАРИЖІ „ЗГУБИЛА ШЛЯХ ДО МИРА"

На пленарній сесії Мирової Конференції в Парижі дня 8 жовтня ще більше поглибилися розбіжності між представниками західних демократій та Советського Союзу і його сателітів. Югославський представник Едвард Кардель, забираючи кінцеве слово в справі Трієсту та югославсько-італійського кордону заявив, що більшість делегатів Конференції хоче накинути іншим свою волю при допомозі „машини голосування", та що „міжнародний імперіялізм" не допускає югославського народу до мира і незалежності. Кардель заявив, що Югославія не прийме такого договору, де не будуть узгляднені її домагання. В цій самій справі забирали теж голос британський міністер закордонних справ Бевин та французький премієр Бідо і, накликаючи до згоди, прохали, щоби Конференція прийняла постанови, ухвалені відповідними комісіями.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ ВІДКИНУЛИ ПРОПОЗИЦІЮ ПЕРЕМИРЯ.

З Нанкінгу повідомляють, що китайські комуністи відкинули нову пропозицію 10-денного перемиря в боях за Калган, зроблену висланником президента Трумана ген. Джорджем С. Маршалом. Маршал Чянґ-Кай-шек був прийняв згадану пропозицію, хоча його військо є в наступі. Американський амбасадор в Шанґгаю, д-р Джан Лейтон Стюарт, подав до місцевої китайської преси на англійській мові письменну заяву, в якій гостро критикує екстремістичні елементи як серед комуністів, так і серед націоналістів, що в своїй реакційності та короткозорості не допускають до замирення країни.

В СОВЄТАХ ВЕДЕТЬСЯ ПРОПАҐАНДА ПРОТИ ЗАХІДНИХ ДЕМОКРАТІЙ.

Юнайтед Прес повідомляє на підставі достовірних відомостей, які наспіли до Вашинґтону, що в Советському Союзі дальше ведеться гостру пропаґанду проти „західних капіталістів", накликаючи рівночасно до скріплювання військової сили Советського Союзу. Спостерігачі вважають, що недавні заяви Сталіна були призначені насамперед для внутрішнього советського вжитку. Деякі джерела — повідомляє Юнайтед Прес—твердять, що советська пропаґанда до тої міри затривожила советське населення своїми твердженнями про безпосередню загрозу війни, що в деяких областях доведено до паніки.

РОСІЙСЬКА ДІЛЕМА.

На цю тему друкує інтересні міркування Лодвел Денні в Ню Йорк Ворлд Телеграм. Автор твердить, що Советський Союз зараз находиться в такому положенні, що йому дуже важко рішитися, чи підписувати мирові договори, чи ще дальше їх відтягати. Совєти, по думці автора, в жодному разі не підготовані до війни і в додатку поважно ослаблені під внутрішньо-політичним оглядом. Підписати мирові договори — це значить для них втратити важливі військові бази та відкликати свої окупаційні армії, які треба буде прохарчувати дома. Не підписувати договорів і продовжувати стан перемиря — теж недобре, бо на це не погодяться союзники, а на рисковну зачіпку Советський Союз ще не приготований.

ГРЕЦІЯ ПРОХАЄ ЗБРОЇ.

В британському парламенті представник міністерства закордонних справ заявив, що грецький уряд звернувся офіціяльно з проханням доставити йому відповідну кількість зброї. В грецькому зверненні говориться про поважні комуністичні безпорядки в північних провінціях країни та стверджується, що грецькі комуністи теж послуговуються чужою зброєю, доставленою з окупованих комуністами Балканських країн. В британському парламенті вияснено, що остаточне відкликання британських військ з Греції відложено з огляду на безпорядки здовж північного грецького кордону. В самій Греції — як повідомляють з Атен — з метою поборювання комуністичних банд творяться тепер міліцію та озброюється селян.

НОВА ФИЛЯ ТЕРОРУ В ПАЛЕСТИНІ.

З Єрусалиму повідомляють про нову филю терору, жертвою якого минулої ночі впало теж двох британських вояків. Деякі особи, між ними один визначний араб, були поранені. На вулицях і хідниках Єрусалиму терористи були позакладали міни. Поліція і військо оточили місто та ведуть інтензивні пошукування за виновниками.

ФРАНЦІЯ ПРОПОНУЄ О.Д. МАНДАТНИЙ ДОГОВІР.

Франція належить до шість-членної комісії Обєднаних Держав, яка занимається справою мандатних територій колишньої Ліґи Народів і вона перша запропонувала Обєднаним Державам — як повідомив генеральний секретар Триґва Лі — відповідний договір в справі цих мандатних територій.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18. N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЧИ ПРИПИЛЬНУЄМО?

Можуть зачатись курси українознавства в найбільшому у н і в е р с и т е т і в світі — в Коломбія Юніверзіті в Ню Йорку, але можуть і не зачатись. Це й причина, що заставляє нас писати на цю тему, чи радше сказати б, на подібні теми.

Щоби курси зачались і відбулись, треба слухачів чи слухачок. Це ж ясне! А щоб такі курси вдержались в університеті, то треба, щоби було ширше зацікавлення ними, щоби вписувалось на них більше число студентів і студенток. Інакше такі курси можуть навіть зачатись, бути в одному році й на цьому закінчитись. Наразі, в нашому випадку, треба одначе, щоб хоч зачались...

Можна було надіятись, що ця важна справа відразу зацікавить нашу тут роджену молодь до цеї міри, що вона сама про це подбає, щоби був успіх. Та тільки одиниці з молодої генерації взяли собі цю справу до серця. Правда, є завваги, що молодь „заскочена" цею справою, себто, що курсів скорше не розреклямовано і т. п. Та навіть як би це чи інше було на 100% правдою, то воно не виправдало б нашу молодь з Ню Йорку й околиць, що є в каледжах, якщо б вона дала заснітитись такій важній справі якою є курси українознавства в Коломбія Юніверзіті. Припускаємо, що мусять бути теж і тут роджені монахині-учительки, що мають покінчені каледжі, яким придався б курс з української літератури. Є певно й такі молоді тут роджені священики, що повинні б скористати з цеї нагоди і доповнити своє знання з українознавства, яке потім використати б по парохіях для освідомлювання нашої молодої генерації щодо цього, хто ми, з якого роду і з якої культури.

Звертаємо увагу на це ще й тому, що порушена нами справа не є льокальної ваги. Курси українознавства мали би бути і в інших українських осередках в Америці, де є великі университети. Тому, якщо виявиться, що при допомозі нашої власної молоді можна зачати, відбути і вдержати курси українознавства в Коломбія Юніверзіті в Ню Йорку, то буде можна лекше ввести такі курси в університетах у Шікаґо, Філаделфії, Дітройті, Пітсбурґу чи деінде. У всіх тих містах можна б піддержати їх участю студенства з українського походження.

В Ню Йорку започатковується добре й дуже важне діло. Та ми нераз так заняті „великими" справами, головно політичної натури, що занедбуємо культурну сторону, хоч знаємо з досвіду, що вона є теж великою силою і допомогою в боротьбі українського народу за національну політичну й культурну незалежність.

Курси українознавства в Коломбія Юніверзіті в Ню Йорку повинні зачатись, відбуватись і вдержатись. Такі курси повинні бути теж і в універзитетах інших більших міст. Про це має памятати наше громадянство, кожний батько і кожна мати, що мають дітей у каледжах. Це повинно бути в серці й голові нашої молоді.

ДЕМОКРАТІЯ І ПРОГРЕС

В коментарах на недавну п р о м о в у секретара стейту Джеймса Бирнса в Штутгарті деякі газети писали, що „Бирнс продає німцям американську демократію". Це, звичайно, пресова фраза, але справді велика шкода, що американської демократії не можна ані „продати" ані „купити", бо тоді людство без труду полагодило б свою найскладнішу проблему. Америка протягом відносно короткого часу створила вартості, і не тільки матеріяльні, якими сьогодні не кожний „тисячелітний" народ може виказатися, але форма і зміст американської демократії, не зважаючи на всі її можливі недостачі, це справді чи не найвартісніше, що Америка могла б світові запропонувати. А вона має так багато, що пропонувати.

Тоді, як Европа та її країни і народи були вже під кожним оглядом „культивовані", тоді, як там існували вже академії, школи, музеї, дороги, та всілякі модерні на ті часи засоби продукції, як Европа мала вже справді тисячелітну історію та культурний і цивілізаційний розвиток, в американських джунглях ще тільки брикали дикі коні та індіяни зводили свої примітивні племінні порахунки. Европа вже була ген-ген далеко вперед, як Америка тільки починала писати свою історію та ставила перші кроки на шляху загальних перегонів. А хто хотів би сьогодні твердити, що Америка не є на самому переді? Це не був припадок, що власне Америка започаткувала атомову добу. Визволивши атомову енергію вона зробила тисячелітний скок вперед і потягнула за собою ціле людство. Інше діло, що Америка має свою синтезу вартостей, свої питомі погляди на життя, проте не має сумніву, що власне американська демократія є, якщо не основою, то цілком певно одною з найважливіших складових частин і вислідом того загального величезного прогресу, що його спостерігаємо на всіх ділянках американського життя.

Згадуючи за це не робимо цього з метою, щоб і собі цю демократію комунебудь „продавати". Робимо це тільки, щоб звернути увагу на ці благородні творчі наслідки, які дає справедлива демократична форма правління та демократичний підхід і демократичне сприймання життя. Американську демократію можна тим більше подавати за приклад, бо вона є чи не найбільшим прогресивним надбанням не тільки американського народу, як такого, але й цілого людства. Її не створили самі первісні мешканці цього континенту, але її творило дослівно ціле людство, члени чи не всіх народів, які взяли участь в здобуванні, заселюванні й розбудові цеї країни. Американською демократією в однаковій мірі може пишатися англієць, француз, еспанець, голандець, італієць, українець та взагалі кожний народ в світі, що дав більше чи менше своєї крови для створення американської нації.

Не має сумніву, що американської демократії, створеної американцями на американській землі та серед американських обставин не дасться пересадити живцем в усіх інших к р а ї н а х і континентах, що, можливо було б і недоцільне. Проте, ця демократія, яка вирішила першу світову війну та після неї дала людству чотирнадцять пунктів Вилсона, яких людство не вміло використати та яка вирішила теж другу світову війну та дала не тільки визволення атомової енергії, але й стала справді символом волі та єдиною надією поневоленого людства, може без сумніву послужити взірцем, якщо не ідеального, то цілком певно найбільш можливого ладу.

Хто сьогодні в Европі щиро і з тугою говорить про демократію, то цілком певно має на думці власне американську демократію. Не має теж сумніву, що американська демократія в усіх проявах навряд чи можлива в зрізничкованій національно, культурно, економічно і т. д. Европі. Проте, вона без сумніву можлива в своїх головних прінціпах, першим з яких є свобода людини, на сторожі якої стоїть держава і закон.

Володимир Гаврилюк.

Про одну сесію і один пленум в Україні

(Надіслане до „Свободи" з Франції).

В останніх днях серпня б. р. відбулася в Києві сесія Верховної Ради УРСР та пленуму ЦК КП(б)У.

В інших умовинах цим подіям може не треба було б присвячувати більше місця, але тепер, коли Україна знова розкладена на московському ковалі, і коли Москва старається твердою рукою перевести на Україні грунтовні зміни в житті як політичному так і економічно-господарському, — вважаємо за доцільне написати про це ширше, обмежуючись для кращої аргументації фактів до відомостей, взятих таки зі самих советських джерел.

Сесія і пленум цікаві для нас теж і тим, що властиво вони дають відповідь на надто цікаве питання, яке поставив недавно Мануїльському на пресовій конференції в Ню Йорку (з приводу скарги України щодо загрози ситуації в Греції) один американський журналіст: Чи Україну можна вважати дійсно самостійною державою і які пляни Москви щодо України в найближчому часі.

На це питання більш яснішу, щирішу і зовсім переконливішу відповідь як у „тов." Мануїльського знайде цей зацікавлений в долі України американський журналіст в двох достовірних джерелах і матеріялах зі сесії Верховної Ради УРСР (щодо планів Москви економічно - господарських) і пленумі ЦК КП(б)У (щодо майбутнього політичного обличчя України).

Найцікавішою точкою в програмі сесії Верховної Ради УРСР було прийняття закону про пятирічній план відбудови та розвитку народного господарства української республики на 1946—50 рр.

УРСР, як зрештою і всі советські республики, включену тепер в третю сталінську пятилітку відбудовують вправді дуже швидким темпом, при безпощадній експлуатації всієї можливої людської сили, і при вкладі 49.5 міліярдів рублів. Але це робиться передовсім і тільки на наказ з Москви, щоб вона могла вже якнайскоріше і в якнайбільшій мірі Україну знова експлуатувати. Бо тільки на це асигнував уряд УРСР за попередньою згодою Москви 49.5 міліярдів рублів — гроші, які рівнаються сумі, вложеній за час першої і другої пятилітки, взяті разом.

Після висоти цього вкладу можна дуже добре уявити собі теж яких колосальних знищень в економічному і господарському житті України за час останньої війни доконали її „визволителі" — німці і большевики.

Експлоатація України до війни була наладнана вже на велику міру.

В 1940 р. Україна давала 83,800,000 тон вугілля, заводи виправляли більше 9,000,000 тон чугуну, 8.5 міліона тон сталі і понад 6 міліонів тон прокату.

Машинобудівельні заводи в 1940 р. випускали на Україні 50 разів більше продукції в порівнанні з дореволюційним періодом і випродуковувалось 24 разів більше електроенергії (Основуючись на сов. матеріялах не можемо подати чисел, тому, що як всюди, так і тут — советська статистика послуговується тільки відстатками).

У цій війні підчас відступів червона армія нищила всі важливіші фабрики, заводи, копальні, промислові і транспортні споруди, а то й цілі дільниці міст, спалювала зовсім села і т. п. Все, що ще залишили вони — нищили чи забирали згодом при своєму відступі спеціяльні німецькі частини.

Після нового „визволення" України — большевики взялися знов за посилену відбудову і в 1950 р. задумують випродуковувати вже 9,700,000 тон чугуну, три і пів міліона більше як давала Україна до війни, 8,800,000 тон сталі, на 200,000 тон більше як в 1940 р., видобути 86,100,000 тон вугілля — т. зн. на 2,300,000 тон більше як в 1940 р. Продукцію електричної енергії думають збільшити тринадцять міліярдів кіловат годин в порівнанні з передвоенною продукцією.

На Україні не було до війни автомобільної промисловості — а тепер будують Совети в Дніпропетровську великий автозавод, який випускатиме щорічно 60,000 грузових автомашин в три з половиною тони грузомістоти. Теж буде побудовано ще два окремі заводи, в яких вироблятимуть тільки автові частини.

Не треба хіба додавати, що заводи ці будуть пристособлені теж і до продукування танків і т. п. зброї.

Спеціяльну увагу планується присвятити промислові будівельних матеріялів, які потрібні до будови і відбудови заводів і ін. будівель.

Слідуватиме теж розбудова легкої, текстильної і харчевої промисловостей, сільського господарства.

Посівна площа в 1950 р. — говориться дослівно — досягне довоєнного рівня і збір зернових культур на Україні в 1950 р. виноситиме 27,800,000 тон, а це около одна пята частина збору в цілому Сов. Союзі.

Роблячи „відсоткові міркування" Совети в новій пятилітці намічають до вжитку населення, яке живе тепер і по деяких містах в землянках, ліпянках, пивницях, розвалених домах чи в найкращому випадку тимчасово збудованих домиках — віддати около 20 міліонів кв. метрів життьової площі.

По селах заставлять колгоспників построїти 1,200,000 домів. Говорячи про розвиток культурних установ в новій пятилітці совети задумують відновити чи побудувати около 6,000 шкіл в цілій Україні, і в той час построїти в кожному районному центрі доми культури і бібліотеки, а в сільських районах — клуби і хати — читальні, в яких розтовмачуватимуть на всі способи мудрість сталінської конституції, значіння і добробут в новій сталінській пятирічці, і вкінці щасливе та радісне життя в Сов. Союзі...

Спеціяльну увагу мають приділити, щоб підтягнути до рівня економічно розвинутих районів республики — „відсталі області" західної і Закарпатської України. На це буде асигновано 800 міліонів рублів.

Пишучи про сесію Верховної Ради УР СР „Известия" цинічно заявляє, що „трудящі України з великим ентузіязмом приступили до реалізації сталінського пятилітнього плану". Дальше не говориться прямо що жде тих, які того плану не виконають, але дискретно пишеться: „Вони знають, що реальність нашого плану є в тому, що він являється невідемною частиною пятилітнього плану Сов. Союзу".

Отже невиконання плану в Україні зриває загальний план пятилітки в цілому СРСР, і це тим самим розглядатиметься як саботаж, а саботаж в Сов. Союзі — відомо — карається смертю!

Роблячи висновки з того всього, що большевики задумують зробити в Україні — доходимо до переконання, що всім, що на Україні тепер робиться, кермується прямо з Москви, а уряд УРСР є властиво тільки виконавцем зроджених чи задуманих в Москві плянів.

Розбудовуючи різні ділянки — большевики стараються розбудувати в першу чергу такі заводи, які корисні їм (з огляду на своє положення в Україні) під оглядом загальносоюзної господарки і то заводи, які на випадок війни легко було б переставити на воєнну продукцію.

Життьовий рівень українського робітника чи селянина ані трохи не покращає, а навпаки в звязку з „відбудовою" український робітник чи селянин буде ще більше закріпощений і визискуваний.

В наведених планах нічого і не згадується навіть про те, що задумано зробити для індивідуального добра людини, піднесення її життєвого стандарту і направду для користі українського народу. Бо ж яку користь той український робітник чи селянин, який працюватиме в нових заводах, фабриках і підприємствах та на збільшеній посівній площі — матиме він сам або „Українська Республика", коли це випродуковане згодом вивозитиметься з України кудись по плану, наміченому вже тепер в Москві.

•

Щодо політичних п л а н і в Москви в Україні — вистарчаючі матеріяли дає пленум ЦК КП(б)У. Пленум цей, який визначив лінію партії і уряду УРСР на найближчий час (згідно з вказівками, одержаними на дещо раніше відбутому пленумі ЦК ВКП(б) — розкриває теж частинно „таємницю" чистки, яка тепер знов загрожує Україні винищенням її інтелектуальної еліти.

Пленум ЦК КП(б)У, на якому „обговорено рішення ЦК ВКП(б) про підготовку, підбір і розподіл партійних і советських кадрів в українській партійній організації, відбувся

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застерігається.

БУРЕВІЙ

Повість з часів Революції в Росії і Східній Україні в 3-х частинах.

(Другий том трильоґії „ОГНЕМ І КРОВЮ").

ПЕРША ЧАСТИНА

60)

Світив місяць під повню. П а в о л о ц ь к и й в окруженні кількох старшин обходив руїни. Полих старовини викликав в уяві образи давнини. Луцьк — давний Лучеськ, — колись уділ сина Володимира Великого — Позвізда. Він згинув у борні з поляками, а Луцьк на якийсь час утратив значення столиці. Вдруге розрісся за княження Ярополка — Петра Ізяславича. Побудовано у місті 16 церков, чотири манастирі. Ярополк згинув, його княгиня Ірина опинилася в манастирі. Далі настали столітні міжусобиці. Місто руйнував кожний, хто тільки не лінувався. Завели лад на Волині Мстислав Ізяслави і його син Роман Великий. Луцьк дістався в н а с л і д с т в о Мстиславовому братові, Ярославу, а від нього перейшов синові, Інгвареві Ярославичу. Від Інгваря послідовно — Ярославу Інгваревичу, Всеволоду Ярославичу, Івану Мстиславичу, синові Мстислава Німого. Луцьк міняв князів частенько, — як і скрізь по Україні, — добре, що без війни й руїни. Врешті заволоділи ним великі брати Данило й Василько Романович. А від 1320 року Луцьком опанували Литвини...

Дмитро-Любарт Гедиминович останній самостійний володар Волині й Галичини замок цей збудував. Утративши Галичину запопадливо старався своє князівство зміцнити. Відтягнув упадок самостійности Волині на півстоліття. Та його син, Хведір, не унаслідував прикмет свого батька. До своєї смерти, 1431 року, вважав себе данником - васалем то Польщі, то Литви напереміну. У цьому замку, у січні 1429 р., бенкетували цісар Жигмонд німецький, Ягайло й Витовт. На бенкет щоденно Федір Любартович мусів видавати 700 бочок меду, 700 волів, 1,400 баранів, 100 зубрів, три тисячі кур і гусей, дванадцять возів риби! Вміли їсти й пити у давнину! Далі настав занепад... У 1795 році не остало в Луцьку ні одної церкви, за те повстало вісім костелів і 10 клашторів!... Нова, російська влада постаралася знищити самі памятки української старовини. Р у ї н и Хрестовоздвиженської церкви Луцького брацтва продано на злом купцеві Хаїмові Сороці за 540 рублів, а руїни замку за 18 і пів рублів іншому одновірцеві Сороки! На щастя українською старовиною зацікавився київський генерал - губернатор Анненков. Гандель руїнами заборонив, роздобув засоби руїни піднови ти... Без його вмішання не зісталося б у Луцьку ні одної памятки...

Впівголоса, начеб з пошани до тіней минулого, розповідав Паволоцький історію Луцька свойому окруженню. Згадав про гучні бенкети Ягайлів і Жигмунтів. На його оповідання озвався виконуючий обовязки адюванта, поручник Базилевич:

— Так, ваше превосходительство! У давнину пили й їли наче не в себе! Обжиралися добром нашої землі! Читав я в якомусь середньовічному романі, як то посварилися за красу якоїсь синьори два лицарі. Двобій, річ відома! І от, автор і каже, що якийсь там синьор Ринальдо по сперечці зайшов до харчівні, випив дві пляшки доброго вина, закусив цілим индиком, индика залив ще пляшкою вина, тоді допав свого коня й погнався за ворогом! Хотів би я бачити, чи потрапив би хто тепер таку річ встругнути? Модерний лицар на коня навіть не вліз би!

— По трьох пляшках вина? Навіть „мама" не вимовив би! Ляг би коло своєї конячки й годин десяток висиплявся б! — сказав Алібеків.

— Вам то, пане півполковнику, звідки про силу алкоголю відомо? Пити Коран забороняє; — питав Вачнадзе.

— Пити забороняє і християнське Євангеліє, проте християни пють! — жартом огризнувся Алібеков. І далі повчально: — Піятика пророком заборонена. Але не заборонено правовірному магометанинові вживати вина замісць ліків! Це собі затямте!

— Щось таке, як у жидів! Був у мого батька фактор Абрум. Отакий собі бідолаха жидок, обтяжений численною родиною!... Їх повно, по фільварках на Україні. Батько просто здоброти душі при всякій купівлі-продажу кликав його й відчисляв по відсотку з вирученних грошей, а так само й друга сторона... Цей Абрум за тисячі навіть не закурив би в суботу. А що курити всеж хотілося, то він святкуючи натре тютюну й нюхає! — розповідав Базилевич сміючись.

— Бога ошукує! — в тон оповіданню озвався Вачнадзе.

— От, як би ви, ротмистру, з вашим ростом, Алібеков натякнув на малий зріст грузинського князя, — попали на отой бенкет Ягайлів! Не впоралисяб навіть з куркою, не то з волом!...

— Ніби Володислав Локетек від мене був більший? Це раз, а по друге: знаю я, як ті середньовічні бенкети відбувалися! Вгризе раз коронований чи не коронований добродій якогось мясива, а решту через говлу кидає!... Недогризок шанобливо підхоплює челядь, часом і почубиться. Кожному хочеться неогризене володарем догризти! А володар за третим шматком мясива тягнеться! Такий мізерний Локетек лопав по цілому волові наразі, — так літописи занотували! Що по при нього тим волом обжиралися десятки челяди, занотувати забули!

(Дальше буде).

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

Допоможіть вдержати і збільшити одинокий у світі український демократичний щоденник, що вже 54 років обєднує американських українців при ідейній праці та з вільної американської землі голосить правду про Україну.

Місяць жовтень є місяцем добровільної доплати до передплати „Свободи". Він дає Вам нагоду ділом оцінити працю „Свободи" і доплатою чи жертвою виявити розуміння ваги рідної преси.

ПЕРШІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Злученого Українського Американського Допомогового Комітету

На засіданні Ширшої Управи Злученого Українського Американського Допомогового Комітету дня 14-го вересня в Ню Йорку вирішено скликати в днях 22-го і 23-го лютого 1947 року Перші Загальні Збори Комітету, які відбудуться в Ню Йорку в готелі Пенсилвенія. Участь в Загальних Зборах повинні взяти делегати всіх дійсних членів Комітету, якими являються всі організації, що внесли резолюцію про прийняття в члени й заплатили членську вкладку у висоті 10 долярів. Подробиці про ці Перші Загальні Збори Допомогового Комітету, порядок нарад, висилку делегатів і т. п. будуть проголошені своечасно.

Перші Загальні Збори Злученого Українського Американського Допомогового Комітету це подія великої ваги для американських українців. Комітет був створений серед найважчих обставин і для найблагородніших цілей — допомоги нашим братам в Европі. Видвигнений найпекучішими потребами дня та створення провізорично, він вже протягом короткого часу розвинувся в поважну громадську установу, яка, якщо не своїми засобами, то своєю працею, досягненнями та авторітетом серед своїх і чужих рівняється з багатьома іншими подібними американськими організаціями. Час і потреби вимагають, щоби зі стану тимчасовості перейти до постійної організованої праці і це буде головною метою Загальних Зборів. Їх реченець уже недалекий і тому обовязком наших організацій є подбати про полагодження формальностей членства, а наше громадянство повинно в цьому часі ще збільшити свою увагу до цеї загально-громадської інституції, та ще збільшити свою жертвенність, щоби на Загальних Зборах можна було перед цілим світом заманіфестувати нашу єдність, нашу силу та нашу громадську зрілість.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

кілька днів раніше сесії Верховної Ради УРСР.

Центральною частиною пленуму був доклад секретаря ЦК КП(б)У — Н. С. Хрущова.

Зразу на вступі ствердив він, що виявилось, що підготовка, підбір і розподіл керівних кадрів [illegible] ЦК і обкомах КП(б) незадовільно і є багато серіозних недостач і промахів, а першим з них є те, що ЦК КП(б)У і обкоми партії допускали підбір і видвигнення керівників кадрів наскоро без достаточної провірки і вивчення політичних і ділових якостей людини і т. п. В більшості звертано увагу на кількісну сторону, щоб скоріше заповнити вільні місця. В цей спосіб на деякі відповідальні місця пішли люди, які не заслуговують політичного довіря. Для прикладу навів він ворошилоградську, харківську і деякі інші області.

У звязку з цим переводиться тепер „масову зміну керівників кадрів" (так офіційно називається чистка). За півтори року в УРСР змінено около половини основних керівних працівників: секретарів райкомів партії змінено 38 відсотків, голов виконкомів районних рад — 64 відс., директорів МТС — дві треті. В сумській області за півтори року змінено 91 відсотків голов районних рад, в миколаївській — 83 відс., в рівенській — 88 відс., і т. д., і т. д.

Порушуючи відносини в західних областях України — Хрущов сказав, що ЦК КП(б)У і деякі обкоми партії підійшли несеріозно до справи комплектування керівників кадрами партійних, советських і господарських організацій західних областей і посилали туди часто „політично неграмотних, „а деколи і припадкових людей" і тим самим „недоцінили політичного значіння видвигання на керівну роботу в західній області людей із місцевого населення, як важливішого засобу укріплення звязку партійних і советських організацій з трудящими пасами".

Хрущов відмітив це як факт „відірваності частини керівних працівників західних областей від місцевого активу", дальше закинув — слабе ведення політичної роботи, невміння згуртувати довкруги себе сільський актив та невключення його до активної участі в діяльності місцевих організацій і т. п.

Деякі однак, які працюють тепер в західних областях України — зрозуміли, що советським шаблоном в західних областях далеко не заїдеш і ті люди дещо інші, жили трохи інакше, інакше працювали і інакше думають, як ті, які вже у Сов. Союзі давно.

(Докінчення буде).

ВІДЗНАЧЕННЯ ДЛЯ „ПРИЯТЕЛЯ МУЖЧИН І ЖІНОК У ЗБРОЙНИХ АМЕРИКАНСЬКИХ СИЛАХ". — Таким приятелем є в очах Американського Ветеранського Комітету славний актор Ал Джолсон. Відзначення вручив йому сарджент Герман Орецькі, що зістав нагороджений Конгресовою Почесною Медалею.

„Свобода" про себе у дванацятому році

У Різдвяному числі „Свободи" з 7. січня 1904 р. (вона виходила тоді у Скрентоні, в Пенсилвенії), читаємо такі замітки в редакційній статті:

З нинішним числом починається дванацятий річник „Свободи". Перше число вийшло 15. вересня 1893 р. в Джерзі Сиі, Н. Дж. Немало води уплинуло і немало трудних хвиль мусіла пережити „Свобода" особливо з причини недостачі матеріяльної підмоги збоку тих, для кого вона була видавана.

Одначе завдяки витривалости й праці тих, що коло неї трудилися, особливо в перших літах її існування, „Свобода" не впала, але розвивалася й розвивається чимраз більше й більше. Щоб дати хоч маленький образець її розвитку, добре буде згадати, що „Свобода" виросла з газетки, на малих чотирьох сторінках, у поважний тижневик, на 8 сторінок, формату загально вживаного в Америці, а число її передплатників виросло із несповна 300 на 5,000. Коли майже цілу друкарню „Свободи" (тобто всі черенки) перевезено з Джерзі Сити до Шамокіну в 1895 році в одному мішку, то сьогодні „Свобода" займає великий локаль в одній з головніших вулиць м. Скрентону, Па., має дві машини друкарські, машину до згинання газети (всі три порушувані електрикою) і доволі великий вибір черенок. Друкарня „Свободи" є також одинокою українською юнійною друкарнею в Америці...

З поліпшенням матеріяльних обставин поліпшився теж і її зміст і є повна надія, що й на будуче матеріяльному поступови „Свободи" буде товаришити поступ і уліпшення в матеріялі, подаванім читачам.

На кінець годиться згадати, що найважнішою заслугою „Свободи" ми вважаємо те, що вона від самого початку свого існування все стояла й стоїть на ґрунті народнім, українськім...

• • •

Такою була „Свобода" у 12 році свого існування. Від того часу знову „немало води уплило і немало трудних хвиль „Свобода" мусіла пережити", але втримала високо прапор народньої чести і дальше „стоїть на ґрунті народнім, українськім". Приноровлюючись до нових відносин і до нових людей „Свобода" хоче дальше сповняти своє завдання і тому пригадує своїм читачам на потребу матеріяльного забезпечення згідно з кампанією, яка тепер ведеться.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАВЧИВСЯ З „СВОБОДИ", ЧОГО НЕ ЗНАВ У СТАРОМУ КРАЮ.

Читаю наш часопис від 1907 року. Майже 40 років. Читаю завжди і тішуся, як можу знайти в „Свободі" щось нове і повчаюче. Признаюся, що я навчився з „Свободи" багато такого, чого я не знав і не міг знати вріднім краю, а таких як я, є в Америці багато. Такі найбільше люблять „Свободу" і найбільше її шанують, бо знають, що вона дала нашому робітникові в Америці науку та тісно звязала його серце з нещасною долею нашого народу в старім краю. Я теж знаю, що знайдуться такі, що будуть противні тому, що б збирати датки на піддержку „Свободи", бо вони не вдумуються в те, що „Свобода" пише і чим вона є для нашого народу. Знаю, що знайдуться такі, що в неділю заплатять і 30 центів за такі газети, де є повно смішного, або, як то кажуть „фоніс", бо на те одно дивляться і те одно читають, чи там читають їм їхні діти. „Свободу" вони хотіли б мати за 30 центів на цілий місяць, та ще кажуть, чому вона не така велика як „американські пейперс" і не має „фоніс" та не пише їм під смак. Я вже у старости літ і як старий хочу тільки побажати „Свободі", щоб на таких людей та їхні завваги не звертала уваги, а писала далі в такому напрямку, як досі, бо те писання піднесло наш нарід в Америці до значіння, загріваючи його завжди до якогось доброго і корисного діла та ратування наших рідних у старім краю.

Теодор Гайда,
Патерсон, Н. Дж.

ЦЕ НІЯКА „ЖЕРТВА"!

Хочу відразу зазначити, що я є за піддержку „Свободи", але не розумію піддержки як „жертву". Для мене „Свобода" це найдорощий, український, щоденний часопис, без якого не можу обійтись. Коли ж тепер зайшли такі обставини, що вона потребує фінансової піддержки, то я зобовязуюся додатково платити річно за „Свободу" вдвоє стільки, що досі. Моя членська передплата виносить річно $3.60, отже пересилатиму до мого 361 відділу У. Н. Союзу річний додаток в сумі $7.20, що разом становитиме річну передплату в сумі $10.80. Це мій спосіб, як забезпечити дальше існування „Свободи". Буду радий, коли знайдеться більше таких, що перейдуть на мою сторону.

Михайло Ратушний,
Ґарфілд, Н. Дж.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це аміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання ґазети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

HEALTH HINTS

("Health Hints" is a regular contribution to this paper by The Medical Society of New Jersey. Questions should be addressed to the Office of the Society, 315 West State Street, Trenton 8, N. J.)

AN ARCH SUPPORT IS A CRUTCH

ARCH supports are crutches. Some persons need crutches, and some need arch supports because their feet are damaged. Excessively heavy people who stand a lot will derive benefit from properly fitted supports; old folks, invalids and cripples may also need them, but young strong men and women should disdain to use any sort of a crutch except on medical advice. It is very rare for children to require such support.

Crutches cannot strengthen muscles; they can merely rest them. Sometimes protected muscles become weak due to lack of exercise. A man with weak feet will welcome every chance to ride; but it is walking, not riding, that will make his feet and leg muscles strong.

Shoe clerks are salesmen, not foot experts. They may advise arches, arch-support shoes, or high heels for customers with weak feet; but the advice is bad. The shoe clerk means well, but he can scarcely qualify as an authority on orthopedics.

If you have weak feet get expert advice from a physician because only a person who has made a careful study of the anatomy and physiology of the foot can diagnose your trouble accurately.

A moment's reflection will assure you that the foot is a very complex organ . . . and a very useful one. It is a part of the body only understood after much study and experience.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Упродовж **жовтня, листопаду і грудня,** організатор У. Н. Союзу **А. Маланчук** відвідає в організаційних цілях наступні відділи У. Н. Союзу: **35, 45, 62, 83, 105, 163, 239, 268, 324, 339, 375, 395, 397, 422 в Филаделфії; 331, 347, 457 в Мілвіл; 261, 307 в Віліямставн; 173, 248 у Вілмінґтон; 156, 237, 352, 388 в Честер; 383 в Бриджпорт; 362 в Бристол; 248 в Ковтсвіл; 321 в Феніксвіл; 128 в Кліфтон Гайтс; 166 в Патставн; 116, 245 в Трентон.**

Щоб організаційна робота в згаданих тут відділах могла бути успішною, то до цього потрібно щирої співпраці урядників і членів цих відділів з організатором. Про таку співпрацю прохаємо.

Адреса організатора вчасі його праці в Филаделфійській окрузі є така: **A. MALANCHUK, c/o MAJESTIC HOTEL, ROOM 335, BROAD & GIRARD AVE., PHILADELPHIA, PA.**

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

До історії української преси в Бразилії

Цього року минає 50 літ, як приїхали перші наші поселенці в сторони Прудентополя, нашої найбільшої оселі в штаті Парана. З тієї нагоди хочу **дещо оповісти про тутешню** українську пресу.

Перша газета „Зоря", орган тов. „Просвіта" в Куритибі, була редагована медиком Степаном Петрицьким, а вийшла в листопаді 1907 р. Виходила що четверга. До духовенства ставилась „Зоря" неприхильно. **Упала по 41 числі в 1909** році. Причина упадку недобір — 999 мільрейсів.

Дня 20. V. 1909 р., друкарня „Зорі" перейшла в руки ОО. Василіян. 1910 р. повстав „Прапор" — редагував п. Клим Ґутковський (пізніший сотник УСС), видавав Український Комітет в Куритибі. 1911 р., „Прапор" закрився; своє існування він завдячував бл. п. о. Маркіянові Шкірпанові ЧСВВ.

В 1911 р. почав виходити в Прудентополі „Український Місіонар у Бразилії" — релігійний місячник під редакцією бл. п. Рафаїла Криницького ЧСВВ.

В 1913 році появилась „Праця". Першим редактором був п. Осип Мартинець, людина дуже інтелігестна й діяльна та сухоти не дозволили довго провадити часописом, бо вже 18. X. 1913 р. спочив на тихім прудентопольськім кладовищі. Потім редагує „Працю" „Видавнича Спілка" а по першій світовій війні, стає „Праця" органом тов. „Україна". „Праця" мала католицький напрямок, а останніми роками за редагування о. Осипа Мартинця дорівнювала старокраєвим часописам. „Місіонар" перестав виходити в 1916 р. а появився в 1935 році.

22. V. 1919 р. появилася в Куритибі під редакцією Миколи Федюка — „Україна" — орган Укр. Народньої Ради, але по 16 числі вмирає. Писана була на циклостилі.

В 1924 році появляється „Український Хлібороб". Спочатку друкувався в Порто Уніоні, а опісля в Куритибі. Першим редактором був Петро Карманський.

Перші три роки діяльности „Хлібороба" так схарактеризував о. Януарій Коцилловський ЧСВВ у жовківськім „Календарі Місіонара": — „Через три літа „Хлібороб" був одним пасквілем проти духовенства", (1932 р.) а мета його була розєднати під релігійним оглядом народ. Останніми часами „Хлібороб" належав до націоналістичного руху. В тій же Куритибі, що виходив „Наш Напрям" — орган тов. „Український Центр", а мав закраску націоналістичну. В Сан Пауло — місті, була „Зоря", а „пахла вона Винниченком.

В кінці зазначимо, що найкраще стояла католицька преса під проводом ОО. Василіян у Прудентополі. Про це писав історик І. Кревецький у львівській „Нові Зорі" (1929 р.), кажучи, що українська католицька преса на еміграції найкраще стоїть у Бразилії. У Прудентополі ще друковано „Самоосвітника" (тираж 600 чисел).

Також календарі видавала „Праця" та „Хлібороб".

Прудентопольське видавництво випустило до трьох десятків різних книжок. Між ними замітний „Буквар", що його похвально оцінив сам великий знаток нашої мови п. проф. І. Огієнко.

Та на жаль замовкла українська преса через політичні обставини в жовтні 1940 року. — („Перелом").

В. Буженко, ЧСВВ.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читання веде до просвіти. А просвіта — це сила.

ЩО ПИШУТЬ?

В ГОЛОДІ І ХОЛОДІ ГОНЯТЬ З МІСЦЯ НА МІСЦЕ.

В останньому часі з Европи знова надходять тривожні листи від українських скитальців. Поминаючи всілякі буденні турботи, звязані зі скитальчим життям та невідомим завтра, зараз ще грізним маревом нависла близькість зими. А тут ані теплого одягу, ані теплої хати, ані потрібної кількости харчів. Та ще й на місці не залишають, бо у звязку з останньою перегруповкою таборів, скитальців перекидають з місця на місце, ще більше комплікуючи цим їх вже і без того досить скомпліковане життя.

В листі від О. Р. з Альтгайму, Австрія, до Р. С. в Джерзі Ситі, м. і. читаємо: „...Нас кидають щораз в гірший лагер. Вчора заявили, що завтра маємо перенестись до іншого бараку, кілька кілометрів за містом, на відлюдді. Літом — ще пів біди, але прийде болотниста осінь і зима, а палива нема. Зараз ходимо з дітьми до лісу та назбираємо патиків і принесемо на плечах. Наш барак поганий, як падав дощ то текло на голову так, що й кутка сухого не було і жалувати не було б за чим. Проте, було близько до лісу, можно було молока дітям дістати та завжди між людьми, хоча і чужими... За пакунок щире спасибі; його ще нема, але колись прийде і ми вже від сьогодні ним радіємо..."

Відвічна Ніяґара валиться

Не відразу, а частями, проте слідно, що світової слави водопад Ніягари може щезнути. Таку пригадку відновило нове завалення скали, з якої рине безупинно вода з висоти 178 стіп вдолину. У пятницю 19. вересня в год. 10.28 перед полуднем частина скалистої стіни по америкаснькому боці водопаду, завдовжки 120 стіп на горішнім краю, а грубости кілька стіп, відчахнулася від головного каміння і впала з таким лоскотом, що потрясла містечком Найєгара Фолс і околицею та викликала враження землетрусу. Є погляд, що це був землетрус, який спричинив завалення. Після того, як осіла мряка, що пігнала вгору вчасі падання скали, люди завважали, що американський бік водопаду став подібним до канадійського, бо по середні повстало мале вижолоблення горішнього берга в виді підкови. Обчисляють нашвидку руку, що яких 30,000 — 78,000 тон скали впало у безодню.

Водопад Ніягара це місце, на якому геологи слідять за віком нашої землі. Там також слідкують за повільним усуванням катаракти від водопаду до озера Ірі. Тепер ця віддаль виносить 16 миль, а на підставі попередніх звалищ прийшли науковці до висновку, що первісний водопад був сім миль дальше. Упродовж 7,000 літ поступало вижолоблювання скали, доки не дійшло до теперішнього стану. Це виходить по пять стіп кожного року. Коли так, то можна надіятися, що водопад присунеться до озера Ірі впродовж 35,000 до 40,000 літ і на місці водопаду лишаться лише пороги-катаракти, по яких вода буде спадати постепенно.

Перше відчахнення скали записано в 1764 р. Замітні є завалення в рр. 1850, 1853, 1877, і 1889. За нашої памяти завалилася частина скали 31. січня 1931 і тоді 75,000 тон каміння впала в безодню. Останнє завалення трапилося в 1934 р., коли то 15,000 тон каміння відчахнулося від головної скали.

Геологи твердять, що горішну верству скали творить твердий вапняк, грубости 12 стіп. Під твердим випняком є верства мякшого вапняку і пісківця. Коли вода рине з вершка вотопаду, тоді вона вдаряє теж у стіну скали і в такий спосіб підмиває мякшу спідню частину. Коли вона вижолобиться, тоді горішня верства твердого вапняка звисає над пропастю, а натиск води такий сильний, що вапняк мусить час від часу завалитися в пропасть. Завалення з попереднього тижня ще не прослілжене, бо на це треба часу. Одначе його вважають вже тепер за одно з більших завалень.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо з початку листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

ГРУПА: ЛИСТИ ДО:

3717. Куцера Марії (Криловська) з с. Підгайці, Золочів, від Бердій Михайла.

3718 Пендковський Леона з с. Кусинович, Борислав, від Снакова Катерини (Петруняк).

3719 Гербута Яніни з с. Королева Руська, Сяніґ, від Курій Февронії.

3720. Нестор Петра, Сидор Катерини з с. Конів, Добромиль, від Куць Івана.

3721. Ґайнріхгоф Гайнріха з с. Алінорка, Кавказ, від Столяр Олександра.

3722. Копчак Михайла від Копчак Івана.

3723. Павлик Андрія від Снозик Петра.

3724. Ніколенко Нестора від Ніколенко Мартина.

3725. Огородник Дмитра з с. Станків, Стрий, від Огородник Данила.

3726. Мейович Петронелі від Гринів Данути (Бейович(з с. Підволочиська.

3728. Бережанський Михайла з с. Дички, Рогатин, від Бабська Пелагії (Левків).

3729. Кульчицький-Данилич Стефана з с. Кульчиці, Новий Самбір, від Кульчицька-Данилич Марії.

3730. Сеник Димка та адв. брата Сеник Василя з с. Ракобути, Камінка Струмилова, від Сеник Анни.

3731. Білоус Григорія з села Німши, Рогатин, від Квітень Стефанії.

3732. Рячишин Михайла і Романюк Осипа з с. Надорожна, Товмач, від Федорак Михайла (син Семена).

3733. Свистович Миколи і Кості від Свистович Катерини (дочка Івана).

3734. Соловя Яна і Якова та дв. брата Матусевич Михайла з с. Заричани, Волковиск, від Соловей Миколи (син Йосипа).

По інформації писати до:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa., U. S. A.

В запитах просимо конечно подавати групу і число.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Укр. Січ, від. 39, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. жовтня, в год. 3. пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів явитися на час, бо будуть важні справи до рішення, як справа похоронів і інші. — За уряд: О. Шмокалюк, предс.; В. Оособхівський, фін. секр.; І. Пігуляк, кас.; А. Яворський, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. Івано Франка, від. 334, відбудуться в неділю, 13. жовтня, в У. Н. Домі, в год. 1. пополудні. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до олагодження. — За уряд: М. Задерецький, предс.; С. Морозович, секр-кас.; І. Жук, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 13. жовтня, в год. 1. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартін ул. Просмо всіх членів і членкць о приявність, бо це будуть дуже важні збори. — За уряд: М. Присташ, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Бр. св. Вас .Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 13. жовтня, в годині 2:30 пополудні, в Укр. Домі, 3161 Іст 93 вул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є богато справ до полагодження. — Уряд.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. жовтня, в годині 2. пополудні, в церковній гали, 526 В. Райен Еве. Кожний член повинен явитись на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Просимо явитись на означений час. — За уряд: Й. Венґжен, предс.; М. Мушинський, кас.; І. Паволвський, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Повідомляємо всіх членів і членкць Бр. св. Василія Великого, від. 161, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. жовтня, точно в годині 7. ввечір, у власній домівці. Обовязком всіх місцевих і позамісцевих членів є прийти на збори, бо є важні справи до порішення. — Уряд.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Триквартальні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 13. жовтня, в год. 1:30 пополудні, в галі церковній. Прохаємо всіх членів явитись на збори та вирішити всі важні справи. Просимо членів вирівнати всі свої вкладки і належитости в цих останніх місяцях року. Незабуваймо і стараймося приєднувати нових членів до Союзу, як старших так і дітей. — За уряд: А. Бабій, Т. Песко, Р. Дмитрів.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкць, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. жовтня, в гали церковній, в годині 4. пополудні точно. Просимо членкць прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Членкці! Не забувайте за приєднування нових членкць до Союзу і до Сестрицтва, за що дістанете нагороду. — За уряд: Евдокія Ґеруля, предс.; Анастазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. жовтня 1946 року померла
ФРАНКА ДОВГАНЮК,
членкця Тов. Запорозька Січ, від. 192 У. Н. Союзу в Ґеркімер, Н. Й.
Покійна роджена в селі Коцубинці, повіт Копичинці. — В. ЇЙ П.!
М. Політило, секр.

ПОШУКУЮТЬ

МИКОЛА БОЙКО пошукує сестру **ЕВДОКІЮ (Mary)** замужну **КЕРНИЧ.** Має перебувати в Ансонії, Конн. Хтоб про неї знав або вона сама, прошу зголоситись на адресу:
PELAHIA DZIADIW,
355 Communipaw Avenue,
Jersye City, N. J.

ЧОЛОВІК, який приїхав недавно з Німеччини, інжинір-гірник і землемір, 47 літ, не жонатий, шукоє якоїбудь праці і умебльованої кімнати. Зголошення надсилати до: 197,9
M. T., c|o SVOBODA,
Box 346, Jersey City 3, N. J.

Пошукую свого чоловіка **ПЕТРА БЛОК.** Походить з села Виспа, повіт Рогатин. Був у польській армії і був полонений у Німеччині. Хто би про нього знав, або він сам, хай пише на таку адресу: 197-01
MARY BLOK
19 Nichols St., Bridgeton, N. J.
U. S. A.

ВАСИЛЬ БУДЖАК, з табору в Австрії. шукає своїх братів: **БОРТІЙЧУК МИКОЛИ,** сина Івана, і сина Проця **БУДЖАК МИКОЛИ.** сина Михайла. Інтересовані хай пишуть:
WASYL BUDZAK,
D. P. Lehmen Kaserne No. 13,
Salzburg, Austria.

ТАРЗАН, ч. 1463. Прийшов до себе!

З страшною силою летів Зондо, кинений Тарзаном і вдарив головою об противну сторону!

...де внаслідок сильного удару зломив карк.

Зо смертю Зонда покінчилося теж загіпнотизування Діяни... Зі страху вона прилипла до свого освободителя.

Тимчасом льви, звільнені зпід влади Зонда, кинулися по дикому на свою природну добичу.